

Motivatie Binnenstebuiten

Intrinsiek motiveren via een extrinsieke weg

De motivatie om te leren is voor veel leerlingen een moeizaam proces. Zo ook voor docenten, die zich meer dan eens afvragen hoe ze leerlingen intrinsiek kunnen motiveren. Bespaar je de moeite, luidt het devies van Huub Nelis en Yvonne van Sark. De auteurs van het nieuwe boek *Motivatie Binnenstebuiten* stellen dat je als docent middelen in handen hebt om juist op het extrinsieke vlak het verschil te kunnen maken.

DOOR RENÉE CONRADI

Probeer niet om leerlingen net zo intrinsiek gemotiveerd te krijgen voor jouw vak als dat je zelf bent. Juist door extrinsiek te motiveren kun je bij leerlingen een geleidelijk motivatieproces op gang brengen. Van 'ik doe dit omdat het moet' naar 'ik wil dit eigenlijk best zelf leren,' aldus Van Sark. *Motivatie Binnenstebuiten* is het resultaat van een zoektocht naar het geheim achter gemotiveerde pubers, enthousiaste leerlingen en gedreven studenten. Om daarachter te komen spraken Nelis en Van Sark onder andere met de onderwijsdirecteur van het Luzac College, gingen ze langs bij succesvolle huiswerkinstellingen en bezochten ze middelbare scholen die met hun innovatieve aanpak leerlingen weten te motiveren. Ook spraken ze met veel, heel veel jongeren over wat hen motiveert en misschien wel belangrijker, wat juist niet.

Extrinsieke mogelijkheden

Door hun werk bij jongerencommunicatiebureau YoungWorks en eerdere publicaties over jongeren - waaronder *Over de top*, een boek over uitblinken en talentontwikkeling - hebben Nelis en van Sark veel te maken met het onderwijs. Van Sark: 'Het viel ons op dat we tijdens presentaties en trainingen op scholen ontzettend vaak dezelfde vragen krijgen. Hoe krijg ik die leerlingen nou in beweging? En hoe kan ik hun intrinsieke motivatie stimuleren? Intrinsieke motivatie lijkt een soort *holy grail* te zijn geworden. Tegelijkertijd maakt die zoektocht naar intrinsieke motivatie veel docenten moedeloos. Bovendien zorgt het ervoor dat de mogelijkheden om leerlingen extrinsiek te motiveren over het hoofd worden gezien. Met dat in gedachten zijn we op

zoek gegaan naar mogelijkheden om jongeren via een extrinsieke weg te motiveren.'

Mindset van de docent

Volgens Nelis en Van Sark begint extrinsieke motivatie in het onderwijs bij de mindset van de docent. Hoe cliché het ook mag klinken: een positieve benadering is het halve werk. Van Sark: 'Ga ervan uit dat iedere leerling vooruitgang kan boeken. Daag hen die dat nodig hebben extra uit en raak niet gefrustreerd als een leerling het na de derde keer uitleggen nog steeds niet begrijpt.' Leerlingen merken frustratie op. Dat kan ten koste gaan van hun motivatie. Volgens Van Sark heeft het te maken met een gevoel van verbondenheid: 'Docenten onderschatten dat leerlingen willen dat zij trots op hen zijn. Ik heb ook de indruk dat sommige docenten die connectie spannend, of zelfs een beetje eng vinden. Wie kent niet de uitspraak 'Je doet het niet voor mij, je doet het voor jezelf'? Draai het eens om. Laat leerlingen weten dat ze je trots kunnen maken. Vertel dat die andere klas een 7 gemiddeld staat en dat je zeker weet dat zij het nog beter kunnen. Leg er eer in om ze verder te brengen. Laat leerlingen voelen dat je ze belangrijk vindt.'

Variatie in werkvormen

Leerlingen leren het meest als de lessen aansluiten op hun eigen niveau. Op dat vlak valt er nog veel te winnen. Nelis: 'Je moet leerlingen verleiden om toch aan het werk te gaan. Dat betekent variatie in werkvormen en meer afwisseling ten opzichte van klassikale instructie. Het is nu nog te veel zenden,

BOEKPRESENTATIE MOTIVATIE BINNENSTEBUITEN

'Motivatie Binnenstebuiten – het geheim achter gemotiveerde pubers, enthousiaste leerlingen en gedreven studenten' is vanaf 11 november verkrijgbaar bij de (online-) boekhandel. Op deze datum vindt ook de presentatie van *Motivatie Binnenstebuiten*

plaats in de Rode Hoed in Amsterdam. Die dag staat in het teken van praktijkverhalen. Op die manier hopen de auteurs aanwezigen te inspireren met concrete voorbeelden, waar een ieder zelf mee aan de slag kan gaan. Ook vertellen gemotiveerde én ongemotiveerde leerlingen over hun visie op motivatie. Kijk voor meer informatie in de boekenrubriek en op www.rodehoed.nl.

TIPS OM LEERLINGEN TE MOTIVEREN

- Realiseer je het belang van een goede relatie met je leerlingen en studenten. Investeer bewust in een goed contact. Als die verbinding er eenmaal is lukt het je beter om leerlingen te motiveren, omdat ze dingen makkelijker van je aannemen.
- Leer leerlingen hoe te leren. Door zich te verdiepen in metacognitie, krijgen leerlingen meer grip op hun eigen leerproces.
- Check altijd welke kennis er al bij leerlingen aanwezig is. Wie weet hier al iets van? Ga er altijd van uit dat de voorkennis in een groep verschillend is. Het is voor leerlingen heel demotiverend als daar geen rekening mee wordt gehouden. Ze willen erkend worden in waar ze staan.

waardoor veel leerlingen afhaken omdat ze in een lesuur gemiddeld tien minuten hun aandacht bij een verhaal kunnen houden. Zorg voor actievere lessen!' Een simpele manier om dat als docent te doen is door bewust nieuwsgierig te blijven naar het eigen vak. Geef geen antwoorden maar ga samen met leerlingen op onderzoek uit. Van Sark: 'Laatst vertelde een vmbo-docente dat een leerling zich afvroeg hoeveel water er eigenlijk in een condoom kon. Zij had geen flauw idee, dus even later stonden ze met de hele klas een condoom te vullen. 13,1 liter! Dat is toch een geweldige manier om je samen met leerlingen te kunnen verwonderen over een goede vraag van een leerling?'

Op beleidsmatig niveau

Ook beleidsmatige veranderingen kunnen ervoor zorgen dat docenten gaan experimenteren met motiverende lesvormen. Volgens Nelis en Van Sark is het daarbij wel van belang dat een docent vrij is om daar naar eigen inzicht invulling aan te geven. Zo is het Wolfert Tweetalig, een havo- en vwo-school in Rotterdam, intensief bezig om meer ruimte in het curriculum te creëren. In samenwerking met de Universiteit Leiden startte de school het project GUTS: Gedifferentieerd Uitdagen van Talent op School. 'Schoolleiding en docenten zijn het erover eens dat leerlingen al vanaf de brugklas een 7 gemiddeld moeten staan om over te gaan. Door die cultuurverandering doen leerlingen veel beter hun best. Ze willen een zo hoog mogelijk cijfer halen. Ook krijgen ze extra les in vakken waarin ze willen uitblinken. Tijdens die lessen bieden docenten op eigen wijze

extra context om duidelijk te maken *waarom* ze iets leren,' aldus Van Sark.

Handigheidjes en vaardigheden

Volgens Nelis en Van Sark weten leerlingen vaak onvoldoende hoe ze moeten leren. Door leerlingen bewust te maken van metacognitie kun je ze via een extrinsieke weg intrinsiek motiveren. Zo gingen de auteurs naar een *Remind*-training over 'leren leren'. Aan bod kwamen vragen als 'Hoe kun je een willekeurige set woordjes zo snel mogelijk onthouden?' en 'Hoe kun je je huiswerkuren zo kort en geconcentreerd mogelijk indelen?' Van Sark: 'In de praktijk zien we dat veel leerlingen juist op dat vlak onderuit gaan. Het zijn de handigheidjes en vaardigheden die een verschil kunnen maken. Als leerlingen zich deze technieken eigen maken, houden ze meer tijd over voor dingen waar ze wel interesse in hebben. Dat werkt heel motiverend.' Nelis stelt dat binnen het onderwijs meer ruimte moet zijn voor de inbreng van leerlingen. 'Het is de uitdaging om meer tijd die door docenten is ingevuld, terug te geven aan de leerlingen. Laat hen vaker zelf bepalen waar ze zich in willen verdiepen en hoe ze dat willen doen,' aldus Nelis. ●

► Huub Nelis en Yvonne van Sark zijn directeur van het jongerencommunicatiebureau **Young-Works**

Fotografie: André Bakker